

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לח.

עין משפט נר מצוה

נא אמי פ"ז מהלכות
ס"ט הל' יד טו"ע
י"ד פ"י רפג טע"ף ג'
נב ג' מ"י פ"ה מהל' ב"ב
הנמורה הל' ה':

תורה אור השלם

1. קרות בתינו ארזים
רהיטנו ברותים:
2. זכר צדיק לברכה
ישם רשעים יקב:
3. כל הנקרא בשמי
ולכבודי בראתיו יצרתיו
אף עשיתיו:
4. ונבבשה הארץ לפני
?? ואזר תשבו והייתם
נקיים מן הנמשך אל
הייתה הארץ הזאת
לקם לאנשי יקב??
5. כל פעל ה' למענהו
וגם רשע ליום רעהו:
משלי טו ד

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה בסיוגין
וכו' (אם שכח וזכר
שמים) י"ב ה"ט יתק
עשה ממנו דבור נפ"ע
וקו' אלעזר כמון הטמוד
לדמר הס"ס אם שכח
ונפסד רש"י דהיינו מה
לדמיו וזכר כי עשיתם להם
שכח לא כתיב נקרא.
יעו"ה כי האמת שם:

לעני רש"י

פורט"ו [פורט"ו]. נמל.

מוסף רש"י

לכבודו. למענו (אבות פ"ו
ה"י).

רבינו חננאל

ואלו לגנאי בית גרמו לא
רצו ללמד על מעשה להם
הנשים. ולא היו יודעים
לדורות, פ"י כגון רדן בשולי
המחזה [תמיד פ"ו], וכמו
שאוהבים יצא דרית הפת
שהיא חכמה ואינה מלאכה
[נבט קין]. וכן בית
אבטינס דברים ששטן הן.
בר קמרי לא רצה ללמד
על מעשה הכתב. מאי
מעשה הכתב (כ) שהיה
נוטל ה' קלמוסין בה'
אבטנוויו ואם היתה תיבה
של ה' אחריות דברים ששטן בה'
אחת. כל פעל ה' למענהו.
פ"י פעל ה' ונתן חכמה
לזה יתר מזה, למענהו,

מן אלכסנדריה לפי שלא היו יודעים לרדות מן התנור שלא יאה נשבר
לפי שהוא עשוי כמין תיבה (א) פרוזה כמין ספינה היו יראים לדבוק
מזפנים לתנור ואופין אותן ממחוך: **כפלו להם שרכס**. מתרומת
הלשכה: ועל דבר זה מוזכרים אולם לשנה שמעונס כו': **לפטס**.

לכתוש הסמנין ולערבם יפה כמו
שנאמר (שמות ז) ממולט: **לפעלוס**
עשן. שלא היו מכירין בעשש שהוא
מעלה את העשן וזקף ומתמר כמקל:
מיעע כנודס. צמורכן זיתו: **מעלה**
עשן. עשש שהוא מעלה עשן
ראיתי כנגדי: **מגילת סמנין**. שכתובין
זה שמות סמני הקטורת: **מלאן**
אמר צן עזאי. ממעשה צית גרמו
וצית אבטינס שקשקשו חכמים לדמותם
ממקומם ולא יכלו: (י) **בשמך**
יקראוך. לא ידאג אדם לומר פלוני
יקפח פרנסתי כי על כרחן צטס
יקראוך לצל ולשזן צמקומך:
ומשלך

לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי יקנור מפני שנעשו בו נסים ויש
אומרים מפני שנחוששתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר ינחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה
כשל זהב: **בתנ"י** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה להם הפנים של בית אבטינס לא רצו
ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על
מעשה הכתב על הראשונים נאמר ² זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ² וישם רשעים יקב: **גמ'** ת"ר ³ בית
גרמו היו בקיאי במעשה להם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים
והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין
מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל
מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר ³ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ⁴ וחזרו בית גרמו למקומן שלחו
להם חכמים ולא באו כפלו להם שכתן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה
⁴ ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד
אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת
כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה
להם הפנים זה ניוונין לקיים מה שנאמר ⁴ והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה
הקטורת: ת"ר ⁵ בית אבטינס היו בקיאי במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין
מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר
ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו ⁶ כל מה שברא הקב"ה לכבודו
בראו שנאמר ⁵ כל פעל ה' למענהו ⁶ וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכתן
ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה
והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד
ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח
מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו
ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי
מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו
כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם אמר ר' עקיבא ⁷ (פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני
ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי ⁸ (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי
נוכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נוכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו
לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן גוריון פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת
סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי
כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחת
דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך
ומשלך

בסיוגין. אם לא שכח אחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואת כי
שנית ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא יתן ה' אותך ואחריו ראשי
תיבות עד סוף המקרא וצאו המים ואחריו ראשי תיבות א' (אם שכח ואת
כי שטית): **להביא דלסות**. לשער המזרח של העזרה ושל נחשת היו:

נחשול. סערה: **והטילו לים**. להקל
לספינה: **וכרכה**. חבקה: **לנמלה**.
פורט"ו מקום שהספינות נמשכות שם
ליבשה: **רהיטנו**. לשון דלת שהוא
כאילו כרתו צרית זו עם זו ויש
אומרים צריית ים: **נשפטנו**. כשהשעירו:
קלניסא. מזוקקת וכן שם מין נחשת
והוא נחשת קלל: **מתנ"י** צן לוי.
כלומר מן הלויס: (ט) **פרק**. הכרעת
קול נעמיה: **על מעשה הכסב**. קושך
ד' קולמוסין גד' אצבעותיו וכותב
שם צן ארבע אותיות כאחד: **גמ'**
לדום. מן התנור: **שהללו**. שצלו

לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי יקנור מפני שנעשו בו נסים ויש
אומרים מפני שנחוששתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר ינחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה
כשל זהב: **בתנ"י** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה להם הפנים של בית אבטינס לא רצו
ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על
מעשה הכתב על הראשונים נאמר ² זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ² וישם רשעים יקב: **גמ'** ת"ר ³ בית
גרמו היו בקיאי במעשה להם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים
והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין
מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל
מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר ³ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ⁴ וחזרו בית גרמו למקומן שלחו
להם חכמים ולא באו כפלו להם שכתן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה
⁴ ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד
אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת
כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה
להם הפנים זה ניוונין לקיים מה שנאמר ⁴ והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה
הקטורת: ת"ר ⁵ בית אבטינס היו בקיאי במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין
מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר
ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו ⁶ כל מה שברא הקב"ה לכבודו
בראו שנאמר ⁵ כל פעל ה' למענהו ⁶ וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכתן
ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה
והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד
ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח
מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו
ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי
מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו
כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם אמר ר' עקיבא ⁷ (פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני
ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי ⁸ (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי
נוכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נוכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו
לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן גוריון פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת
סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי
כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחת
דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך
ומשלך

תוס' ישנים
עמד נחשו"ב ב"י. לא מפני
עשה עברה כשהן
למניס כדלמנין כפסי
לגור ס' אז אתה חוזר אלל
אתה חוזר לסוכה ולכניס
האין. והללו שתי
ממעפשת. והע"פ שהן
להלם ס' צוים הלכות, מ"מ
מה שאפסד בידו אדם לא
היה הקב"ה רוצה לתקן
שנאמר בכל פעל ה'
למענהו. הלא לא מימין
קרא לנכודי בראתיו שאין
לך כן גנאי אם היה מפעל
ואין זה אלא (ומכנה) יתרה
דנטיק, משום דכתיב כל
פעל וגו'. ה"ג בספרים
וקנים ובבמה ספרים
ומה ראית [ו]הוברת
מעלה (צעורי) [תברין]
כנגדו. פ"י אותו עשש
שמעלה עשן כנגדו ואינו
מפגע לכאן ולכאן אלא
מתמר ועולה מנקל רחמי
שלא היה סוס אדם מיצר
אלא הם, אלל עשש אחר
מתמר מעלה עשן היו
מזיקין אנשי אלכסנדריא
שלא חסר צקורת חייב
מיחה. והפריס שמונה
בסם מעלה עשן כנגדו אין
הלשון [מתרון] דהיה אין
למיר ראינו מעלה עשן
אלל. מיהו לו פריס שקבס
מיהו אותם ספרים דבראי
למיר ראינו מעלה עשן
למיר, ודומה שהיה עומד או
ראיתי לתמן הלשון, וכדפיסי
עיקר. ה"ר אלמנ.

כדי שלא יהיה המלאכה אלא במי שחפץ. מעלה עשן. הסם שנתון בקטורת ומעלה עשנה כמקל שאינה מפצעת לכאן
ולכאן. וכיוון שהגוי ר' יוחנן בן גוריון מה שאיל אותו זקן שזיה מבית אבטינס, א"ר עקיבא כיון שכונתם לשם שמים
היתה אסורה לספר בגנותן. וכן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך

כדי שלא יהיה המלאכה אלא במי שחפץ. מעלה עשן. הסם שנתון בקטורת ומעלה עשנה כמקל שאינה מפצעת לכאן
ולכאן. וכיוון שהגוי ר' יוחנן בן גוריון מה שאיל אותו זקן שזיה מבית אבטינס, א"ר עקיבא כיון שכונתם לשם שמים
היתה אסורה לספר בגנותן. וכן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך